

დ რ თ ე ბ ა

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 79. კვირა, 12 აპრილი 1909 წ. დამატების № 15.

ს ა ი ლ უ ე ლ ო .

I

— შეილო სოფრომა! იქნება ქე დამაყონდეს, თუ ძნელი ავათყოფი იქნა დედა. შეილობას, პეტერეი აღრელე დაადექი სათოხარს. ვენახის ბოლო უნდა გამოთავდეს ხვალე. მერე, შეილო, ნოდებს უნდა მიხედვა, თვარა ბალახი მეერია და სულ ჩააყვითლა ყანა! — უთხრა ბარბარემ სახლის აივანში ხის ტახტზე მწოლარე შეილს. მერე შავი შალი წამოიხურა, ხელში რალაც ბოღჩა დაიჭირა და დაადგა თავზე: — ხო გეიგონე, დია, რაც ვითხარი?

ქათმის წიწილები ცვარში არ გუუშვა, თვარა დეიხოცებიენ — მე ყორფელს კი ვიზამ, მარა შენ ნუ ჩაალამეფ შენებურათ, რო მოარჩინო მერე ქე წამოი სახში. — უთხრა მანამ.

— ჰო, დედა ჩემო, ზეგიზა ნალი მეყოლება და შინ უნდა იქნე. — დაუმატა ეხლა უკვე გამოფხიზლებულმა სოფრომმა. მერე წამოჯდა, ახალუხი წამოიხურა, ერთი ღონივრად გაიზმორა, უფემურად გადააფურთხა, გვერდზე გადასწვდა, სამკაპეიკიანი თამბაქო აიღო, ცეცხლი მოუკიდა და გააბოლა.

— გამეეტიე, ადამიანო! ჩვენ მისვლამდი თუ ქე მოკვტება, მერე შენ რალა საჭირო ხარ! — დაუძახა მოხუცს სახლის წინ თუთის ხეზე მიყრდნობილმა კაცმა, რომელსაც იგი მელოგინე ქალთან უნდა წაეყვანა.

კაკო შაჩალი
(ილია ჭავჭავაძის პოემიდან), — სურათი მრეველიშვილისა.

— გევიგონე, დედა, გევიგონე, — უთხრა ნახევრად მძინარე შეილმა.

— ძღაბო, მანაია! — მიუბრუნდა ახალ გაზრდა თხუთმეტის წლის გოგოს, რომელსაც ანთებული ჭრაქი ეჭირა ხელში და თავის ფხანით გზას უნათებდა დედას. — ი კვანტის წიწილები არ დამიხოცო, შეილო, შიმშილით. პეტერე მალა რო წამეიწიოს ბზეი, იქინე ლაფარეში ბზის ყურზე ამოუშვი. მოთოთოვებული კინჯარი ბზათ იქონიე და აქამე.

— ა, მოვალ, მოვალ, შეილო! — მიძახა ბარბარემ, ფაცა ფუცით ჩავიდა ორ საფეხურიან კიბეზედ, პირ-ჯვარი გამოისახა, თავისი განუშორებელი მსხვილი ჯოხი ხელში მოიმარჯვა და ვაჟკაცურისა და გაბედულის ნაბიჯით გასწია.

თეთრ ახლოხა კაცი ჩქარის ნაბიჯით გაჰყვა უკან ბებია ქალს.

ზაფხულის ცხელი ღამე ცოტათ გააგრძლო დასავლეთიდან მობერილმა ქარმა. ცა მოიღრუბლა. მთვარე განრისხე-

ბული მიჩერდა ცის ძირში უზარ-მაზარ, გველვეშაბივით შავად გაწილილ ღრუბელს. ეწყინათ ვარსკვლავებსაც — მოულოდნელმა და უსიამოვნო სტუმარმა მხიარული მეჯლისი ჩაუშალათ. წყვეა-კრულვა შეუთვალეს არა მკითხე, მეტიჩარა ქარს, რომელსაც შხაპუნა წვიმა უნდა მოჰყოლოდა. ღამის გუშავნი დაღონდნენ. ახალ-გაზრდა და შორს მყოფმა ვარსკვლავებმა ჩააქრეს ღამის სანათურები და მხოლოდ მთვარე და დიდი ვარსკვლავებიღა ბეუტავდნენ ოდნავ.

— პეტერეი მოუმატოთ ნაბიჯს, თვარა წუმა დაგვასოლებს! — გამოელაპარაკა ბარბარე თავის თანამგზავრს.

— გრრრ!.. — მოისმა შორს გუგუნის. ჰაერში რაღამაც წითლად გააშუქა, გრძლად დაიკლანა, თერადი სხივი გამოა-

ყინვაში მამა-კაცივით უნაგირზე გადამჯდარს და ნაბად წამოსხმულს მგზარობა სოფლიდან სოფლად. ბევრი მომაკვდავი მშობიარე დაუხსნია თავის გამოცდილის ბებიობით. შორს იყო იმისი სახელი განვარდნილი. ყოველ კუთხიდან მოდიოდნენ. განუწყვეტლევ იყო მის კისკარზე მიბმული შეკაზმული ცხენი. ყოჩადი იყო ბარბარე, ამდენ სიარულთან ოჯახსაც რორ თადარიგს უწევდა. მეტ სახელად „ქვეყნის მალამოს“ ეძახდნენ. ყოველ ოჯახში სიცოცხლე და სიხარული შეჰქონდა, თავის მხიარულ ხასიათითა და ენით. „მკვდარსაც-კი გააცინებსო“, ამბობდნენ.

თაყვან-საცემი კერპი, — სურათი ღარიკოსი.

კრთო და მსწრაფლად გაჰქრა სივრცეში

— სადაროა! — ჩაილაპარაკა ბარბარეს თანამგზავრმა.

— ღმერთო შენს მადლს! სადარო კია, მარა ახლა პეტერე თვარ წამოწუმა, ისე არ გარეიარს... ა, შეხედი ღმერთო აგერ... მე უბედურმა ქორგა არ წამევიდე...

— შენ თუ-კი იარ, მე ცხენიც ვერ მომეწევა, — უთხრა ვაჟმა და ორივემ, როგორც შეეძლოთ, მოუმატეს სიარულს.

სამოცდა ათ წელს მიღწეული ბარბარე ჯერ კიდევ მამაცად გამოიყურებოდა. ოცდა ათის წლისა იყო, როცა ეს ხელობა დაიწყო. ვინ მოსთვლის, რამდენი ასეთი ღამე გაუტარებია მოგზაურობაში! ხშირად შეჰხვედრია ქარ-ბუქში,

II

ამალამაც ერთ ოჯახში გულის ძგერით ელოდნენ. დიდსა და პატარას ხსნის იმედი იმისაგანა ჰქონდა. თავად მიხეილის ასული, მშვენიერი ელენე, უკანასკნელ დღეში იყო. იმ სოფლის ორ ბებია-ქალს უიმედოდ ჩამოეშო ხელეები, თავები დაექინდრათ და დასჩერებოდნენ ტკივილებისაგან გამწარებულ ელენეს. იმისი მშვენიერი, ნაზი სახე ეხლა მწარედ დაღრეჯილიყო. საზარელი წვილი შემაძრწუნებელ შიშის ჟრუანტელსა ჰგვირდა მაყურებელს. კენინა ნატალია, ელენეს დედა, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა და დიდკაცურის შეხედულების მანდილოსანი, გამწარებული დარბოდა, ერთს ადგილზე ვერ ისვენებდა, ყოველ წუთს გარბოდა სახლის აი-

ვანზე და გაჰყურებდა გზას. მთელი ოჯახი აწიოკებული იყო. მოსამსახურეები ერთმანეთს ეჯახებოდნენ. სამხარეულ-ლოში დიდი ცეცხლი გაეჩაღებინათ, საარაყე დიდი ქვაბი შეედგათ და წყალს აცხელებდნენ. ელენეს ოთახის გვერდით, დიდ-გაჩაღებულ სასტუმრო დარბაზში რბილ სავარძელში გვერდზე მიწოლილიყო თავადი მიხეილი. პირში გრძელ-ტარბანი ჩიბუხი დაეჭირა, ხან გამოშვებით აბოლებდა და თავალ გაშტერებით ჰერს მისჩერებოდა. ელენეს ყოველ დამკვივლებაზე წარბს იჭმუხვინდა, შუბლის იკრავდა და გაჯავრებული თავს იქნევდა.

ელენე ერთად-ერთი შვილი იყო დავითისა. მთელი მომავალი იმედი იმაზე ჰქონდა დამყარებული. გულში სწუხდა დავითი, ჩემი გვარი უნდა მოისპოს და ვიღაც სხვა გვარი გაბატონდეს ჩემ ადგილ-მამულზედაო. მაგრამ, მიუხედავად ამ გრძობისა, მამულებს იძენდა, თორემ-კი არა ჰკარგავდა.

თვრამეტის წლის ელენესა და მშობლებს შორის უსიამოვნობა ჩამოვარდა. ელენემ ბევრ ცნობილ ოჯახის-შვილში (მრავალი იყო მისი მთხოვნელი) ყველაზე მეტი ყურადღება მოაქცია საზაფხულოდ მოსულ მიწის-მზომელს, გვართ ნაკლებს და არც დიდის სწავლის პატრონს, ივანე ბერიშვილს.

წინა წლის მაისის დამდეგს ჩამოვიდა სოფელში მთავრობის მიერ გამოგზავნილი ორი მიწის-მზომელი. ამათ მამულები უნდა დაეზომათ, ძიჯნები ჩაეყარათ, გეგმები აედოთ და დამტკიცებინათ პატრონებისათვის.

თავად მიხეილს დიდი ხანია თვალი ეჭირა ორ ქალაზე, რომელიც ოცი წლის წინად შეესყიდნათ გლეხებს. გლეხებს არავითარი წერილობითი საბუთი არა ჰქონდათ. როგორ წარმოიდგენდნენ, თუ ბატონი ოცი წლის შემდეგ მოსდებდათ ხრიკს, ან რას იფიქრებდნენ, თუ ვიღაც მოხელენი მათვის გაუგებარ ხაზებით გადაიღებდნენ მათი მიწების სახეს! დრო გადადიოდა და ბერიკა შვილებითურთ და ძმები საბა და ნიკოლოზი არხენად განაგრძობდნენ მიწის ფლობას.

თავად დავითს-კი უღიტივებდა სასიამოვნო წარმოდგენა — ან მამულის ჩამორთმევა ან და ხელ მეორედ შესყიდვა გლეხების მიერ. როცა მიწის. — მზომლები ჩამოვიდნენ, დავითი ცას მოეწია სიხარულით. ყველას დაასწრო, გამართა დიდებული სადილი და მიიწვია სოფლის ახალი სტუმრები. ივინეს ამხანაგი რუსი იყო. სადილმა მხიარულად ჩაიარა, დავითმა სხვა სახლი კაცი-ნაცნობებიც მიიწვია. კნენა ნატალია თავის გაფრიალებულ სარტყელ-გულის პირით დარბაისლურად დატრიალდა. გამოსძებნა დიდი ხნის მივიწყებული რუსული, გამოამზეურა და გულ უხვად დაუხვდა სტუმრებს. მიმზიდველის სახის პატრონი ივანე თვალში მოუვიდა, საჩქაროდ გვარი ჰკითხა ქმარს, მაგრამ როცა გაიგო, რომ ბერის-შვილი და გლეხი იყო, ვერაფრად ესიამოვნა.

— გლეხ-კაცს უნდა ვუმსახურო დღესაო, — გაიფიქრა, მერე საქმე მოაგონდა და ხელი ჩაიქნია, — ჯანდაბას მისი თავი, საქმე-კი გაგვირიგოს და!

— აჰა რა გგონია, ჩემი ელენეს საქმროთ კიარ მინდა? — სთქვა სიცილით ქმარმა და სტუმრებთან გავიდა.

დავითის მაგალითს სხვებმაც მიჰბაძეს. გაიმართა სადილები, მიპატიჟება. ამ ამბავმა ორ კვირაზე მეტ ხანს გასტანა. დასასრულ გათავდა იმით, რომ დავითმა კვლავ მიიწვია ივანე ამხანაგითურთ და ბინად დაუთმო დიდი, ნათელი ოთახი. გოგო, ბიჭი და მუქთა სადილ-ვახშამი მათ ჰირის-ხანაცვლოდ გახადა. არ გაუვლია დიდ ხანს, რომ ბერიკას შვილებს და შვილის-შვილებს ასი კაკალი თუმანი დაათვლევინა დავითმა. შეიძლება დღეს-დღეობით ამ ფასად არც-კი ღირდა ის ქალები, მაგრამ გლეხების ერთად-ერთი მომავალი იმედი ის იყო.

III

შუალამე გადასულიყო. დავითის ოჯახი ტკბილ ძილს მისცემოდა. ქანდარაზე ჩამომსდარ ქათმებსაც-კი მაგრა ჩეთვლიათ. არ ეძინა მხოლოდ სიცოცხლით სავსე და რაღაც ნაირად გულ-აძვერებულს ელენეს. მას გაეღო თავის ოთახის ფანჯარა, რომელიც ბაღს გადაჰყურებდა. ფანჯარასთან ჩამწკრივებულიყო დაბალი ბუჩქები. ბორდოს ფერ კოკორს მარგალიტის ნამი დასხურებოდა და ძლიერ შესამჩნევად გადაშლილიყო, თითქოს ნაზის ღიმილით სთხოვდა სატრფოს, მოდი აქ, დამეკონე და დასტკბი ბედნიერებითაო. მაგრამ ბულბულს ჩასძინებოდა, უნდოდა ცოტათი მაინც დაესვენა, ხმა დაეწმინდა, რათა მზად ყოფილიყო ამ დროსთვის, როცა დედამიწა თეთრ პირ-ბადეს შემოიხვევდა. მოწმენდილ ცაზე ცელქად დახტოდნენ მოკაშკაშე ვარსკვლავები. პირ-ბადრი მთვარე მისდგომოდა ელენეს ფანჯარას და უხვად აფრქვევდა თავის ნაზ სხივებს ფანჯარაში გადაწოლილ ელენეს.

ილია ჯაკარაშვილი

(გარდაიცვალა 27 თებერვალს. იხ. „დროება“, № 48)

რამ გაუტეხა ძილი ახალგაზრდა ნორჩ ყვავილს და რად იყო ამ დროს ფანჯარაში გადაწოლილი? გულის ცემით რას უგდებდა ყურს და ვის მიელოდა?

ბევრი ასეთი ღამე გაეტარებინა ელენეს ამ ზაფხულს. კარგა ხანია რაღაც გაინასკვა მისსა და ახალგაზრდა ბერი-შვილს შორის.

„დასწყევლოს ღმერთმა! ამ გრძობას არა სცოდნია არც დიდი კაცი და არც პატარა, არც გლეხი და არც თავადიო.“ ხანდისხან გაუელვებდა თავში ელენეს. თანაც ფიქრობდა, როგორ უნდა უთხრა მშობლებს, ცოცხალის თავით არ მიმცემენ ამ კაცსაო. მაგრამ დიდხანს არ შერჩებოდა ხოლმე ეს ფიქრი.

— ჩუ! — დაიჭურჩულა ელენემ, მთლად გადაწვა ფანჯარაში და მიაპყრო თვალი სახლის კუთხეს. იქ პატარა საცალ-ფეხო გზა გადმოდიოდა მესერზე.

— კ-კ-კი — ოდნავ გაიხზაურა ფიცრის მესერმა და გადმოეგლო ზედ ვილაცა, ორის გადმოხტომით ფანჯარასთან გაჩნდა და უხმოდ ჩაიკრა გულში ქალის ხელები.

— ვანო! გული გამიწყალდა შენს მოლოდინში! სად იყავი? — ჰკითხა საყვედურით ელენემ, როცა გული მოიბრუნა და თავისუფლად ამოისუნთქა.

— ჩემო სიცოცხლე, თქვენ დიდ ცაცხვთანა ვარ დამების შემდეგ. სწორედ დავთვალე: ასჯერ მოვედი ბაღის თავთან და გავბრუნდი. ის დასაქცევი ლამპების შუქი თვალებს მჭრიდა და ეკლად მხედებოდა გულში. როცა დაერწმუნდი, რომ მარტო იყო ჩემი ხვთაება, გამოვეშურე და შენთანა ვარ, შენ შემოგვევლე!

გაჩუმდნენ, ყურს უგდებდნენ ურთ-ერთის გულის ძგერას — ელენე, აღარ შემოძლიან, უნდა უთხრათ მშობლებს, უნდა ბოლო მოეღოს ასე შიშითა და კანკალით ერთმანეთის შეხვედრას.

ელენე შეკრთა, თითქოს ძილისაგან გამოარკვიესო.

— არა, არა! ღმერთმა ნუ ჰქმნას! დედა არ იზამს — გაასაფსავა ელენემ ხელები. — მამას ექვი ჰქონდა აღებული და იმიტომ დაგიტოვა სახლიდან. ჩემთვის არაფერი უთქვამს, მარა გული კი გამოეცვალა ჩემზე, ვატყობ....

— აბა როდემდის ელენე, როდემდის უნდა ვიტანჯოთ ასე?

— ცოტა ხანს კიდევ... გული მეუბნება, ჯერ აღრეაო.

— ელენე, ხომ კარგად იცი, ორ თვეზე მეტი გადავაცილე. ამხანაგი წავიდა, ყოველივე სამუშაო ვათავდა... თითქოს ვისმეს მიუჯაკვივარ ამ ადგილზე, ხან რას ვიმეზებებ, ხან რას. მეტი გაჩერება აღარ შეიძლება, სამსახურს დავკარგავ....

ელენეს სახე მოეღრუბლა და ნელა გაინთავისუფლა ხელი ივანეს ხელისაგან.

— რა ვქნა, წადი, თუ-კი ორ თვეს ამდენი მნიშვნელობა აქვს და მეტად არ გიღირვარ, წადი.—უთხრა ნაღვლიანად.

— ელენე, სად წავიდე? ვილას წაუღო ეს დაკოდლილი გული? რა გულ-გრილათ მიცილებ!—დაიძახა ივანემ, გიჟივით შეახტა ფანჯარას, რკალივით შემოავლო ხელი ქალს წელზე და ასწია, რომ ბაღში გადაეტანა.

— არა, არა, იქ არ წამოვალ, დავგინახავ ვინმე.— ჩასჩურჩულა ელენემ.

— ვინ უნდა დავგინახოს?

— მებაღე ბაღში იძინებს... ოთახში შემოდი, ნელა-კი... დავსხდეთ, ერთმანეთს უცქიროთ და ვიჩურჩულოთ...—მოჰხვია ხელი ქოჩორა თმაზე, შუბლზე აკოცა და მერე ფანჯრიდან დაეშვა იატაკზე. ივანეც გადაჰყვა.

მუთაისის ძალაქის ბაღთან.

IV

— ელენე? შენ შემოგვევლე, გული მოიბრუნე, შემომხედე... საცაა გათენდება, უნდა წავიდე.—ჩასჩურჩულებდა ივანე და უკოცნიდა სახეს ლოგინზე პირ-აღმა მწოლარე, ფერ დაკარგულ და ცოტათ თმა—გაწეწილ ელენეს.

ქალმა თვალი გააღო და ერთი მძიმედ ამოიხვნეშა. თვალეში ცრემლები გაუბრწყინდა.

— ვანო, ვინა ვარ ეხლა მე!... რა ვარ?

— ჩემი, ჩემი ხარ, შენ შემოგვევლოს ჩემი სიცოცხლე... უნდა წავიდე, ელენე, რიე-რაქმა მოატანა.. ადექი, ფანჯარა მოხურე და დაწეკი.—ერთხელ კიდევ დაეკონა ქალის სახეს და წამოიჭრა ლოგინიდან.

შორს მამლებმა დაიყვილეს. ელენეს ფანჯარა ნელა დაიხურა. ღამის სტუმარმა ჩქარის ნაბიჯით გადაიარბინა ბაღი.

(შემდეგი იქნება.)

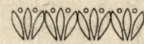
მ. გარიყული.

წერილი აგებუბი

მაიმუნი პარიზში

ამ ჟამად აჩვენებენ მაიმუნს, რომელსაც სახელად „კანსულ მეორეს“ ეძახიან. შარშან წინ ამ მაიმუნით მთელი პარიზი იყო გატაცებული. ამ მაიმუნის პატივსაცემლად ვახშამიც კი გამართეს, რომელსაც პარიზის გამოჩენილი არტისტები, მხატვრები, ლიტერატორები და სხვები დასწრებიან. მაიმუნი პაპიროსს სწევს, იცინის, უსტვენს, ცხვირს იხრცავს. სადილის დროს კაცივით ზის და ისე სჭამს პურს, ცეკვავს როგორც კაცი და სხვა. ავტომობილიც-კი თითონ დაჰყავს ამ მაიმუნს.

სად უფრო ნაყოფიერია მწერლობა

ამ რამდენიმე ხნის წინად პარიზში გამოიკვლიეს რომელი სახელ-მწიფო უფრო ნაყოფიერია მწერლობით. ამ მხრივ ყველაზე ნაყოფიერი გამოდგარა შვეიცარია, სადაც ერთი მწერალი 448 სულზე მოდის. მეორე ადგილი უჭირავს ჰოლანდიას: ერთი მწერალი 1,660 სულზე, მესამე—დანიას: ერთი მწერალი—1618 სულზე; ამათ მოსდევნენ: გერმანია—ერთი მწერალი 2,655 სულზე, ბელგია—2700 სულზე, ნორვეგია—3,146 სულზე, საფრანგეთი—3180 სულზე, ინგლისი—4,642 სულზე, იტალია—5320, შვედეთი—10,171 სულზე, ავსტრ-ჰუნგრეთი—20,454 სულზე.

პურიჟკვიჩის ოცნება.